

Κείμενο -Μετάφραση

Άκτις αελίου, τὸ κάλλιστον ἑπταπύλω φανέν...

ΧΟΡΟΣ

<p>101 <i>ἀκτίς αελίου, τὸ κάλλιστον ἑπταπύλω φανέν</i> <i>Θήβα τῶν πρότερον φάος,</i> <i>ἐφάνθης ποτ', ὧ χρυσέας</i> <i>ἀμέρας βλέφαρον, Διρκάι-</i></p> <p>105 <i>ων ὑπέρ ρεέθρων μολοῦσα</i> <i>τόν λεύκασπιν Ἄργόθεν</i> <i>φῶτα βάντα πανσαγία</i> <i>φυγάδα πρόδρομον ὀξυτέρω</i> <i>κινήσασα χαλινῶ·</i></p>	<p>Ηλιαχτίδα το πιο όμορφο που φάνηκε ποτέ ως σήμερα στην επτάπυλη Θήβα , φώς, φάνηκες πια, χρυσής ημέρας βλέφαρο, από της Δίρκης τις πηγές ερχόμενη, και τον πολεμιστή με τη λευκή ασπίδα από το Άργος, που κατέφθασε με πλήρη εξάρτηση, αφού τον έτρεψες σε φυγή θέτοντας ευφυώς σε κίνηση το χαλινάρι.</p>	<p>[στρ. α]</p>
<p>110 <i>Ὅν ἐφ' ἡμετέρα γῆ</i> <i>Πολυνείκης</i> <i>ἀρθείς νεικέων ἐξ ἀμφιλόγων</i> <i>ἤγαγεν ἐχθρόν·</i></p>	<p>Αυτόν εναντίον της γης μας ο Πολυνείκης που ψήλωσε ο νους του από αμφιλεγόμενες έριδες τον οδήγησε ως εχθρό·</p>	

<p>ὁ δ' ἰόξεα κλάζων αἰετός εἰς γῆν ὦς ὑπερέπτα, λευκῆς χιόνος πτέρυγι στεγανός 115 πολλῶν μεθ' ὄπλων ξύν θ' ἵπποκόμοις κορύθεσσι.</p>	<p>αυτὸς κράζοντας με στριγκιά φωνή σαν αετὸς καθὼς πάνω ἀπὸ τὴ γῆ πετούσε, αδιαπέραστος στο φτερό λευκὸ σαν χιόνι με τὰ πολλὰ ἄρματά του καὶ με τὶς ουρὲς τῶν ἀλόγων λοφία στα κράνη.</p>	
<p>Στάς δ' ὑπὲρ μελάθρων φονώ- σαισιν ἀμφιχανῶν κύκλω λόγχαις ἐπτάπυλον στόμα 120 ἔβα, πρὶν ποθ' ἀμετέρων αἱμάτων γένυσιν πλησθῆ ναί τε καὶ στεφάνωμα πύργων πευκάενθ' Ἥφαιστον ἐλεῖν. Τοῖος ἀμφὶ νῶτ' ἐτάθη 125 πάταγος Ἄρεος, ἀντιπάλου δυσχείρωμα Δράκοντος.</p>	<p>Αφοῦ στάθηκε πάνω ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο με νύχια που διψοῦσαν γιὰ αἷμα χάσκοντας γύρω με λόγχαις τὸ ἐπτάπυλο στόμα ἀπήλθε, πρὶν στο δικὸ μας αἷμα τὸ ράμφος του χορτάσει προτοῦ καὶ οἱ πύργοι, τὰ στέφανα τῆς πόλης με τὸ πευκίνο δαδί τοῦ Ἥφαιστου πυρποληθοῦν. Τέτοια στα νῶτα ἐντάθηκε ἡ ταραχὴ τοῦ Ἄδη, που τὸν ἀντίπαλο δύσκολα χειρίστηκε ὁ Δράκοντας</p>	<p>αντ. α'</p>
<p>Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερχθαίρει, καὶ σφας ἐσιδῶν</p>	<p>Ὁ Δίας τὶς κομπορρημοσύνες ἀπεχθάνεται, καὶ αυτοὺς μόλις εἶδε</p>	

<p>130 πολλῶ ρεύματι προσνισσομένους, χρυσοῦ καναχῆς ὑπερόπτας, παλτῶ ρίπτει πυρὶ βαλβίδων ἐπ' ἄκρων ἤδη νίκην ὀρμῶντ' ἀλαλάξαι·</p>	<p>σαν μεγάλο ρεύμα ποταμοῦ να ξεχύνονται κουδουνίζοντας, υπερόπτες, τον χρυσό ρίχνει αστροπελέκι σύρριζα καθώς ἤδη στους προμαχώνες τη νίκη για να αλαλάξει ορμούσε·</p>	
<p>ἀντιτύπα δ' ἐπὶ γᾶ πέσε τανταλωθεῖς 135 πυρφόρος ὃς τότε μαινομένα ξύν ὀρμᾷ βακχεύων ἐπέπνει ρίπαις ἐχθίστων ἀνέμων. εἶχε δ' ἄλλα τὰ μὲν, ἄλλα δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπενῶμα στυφελί- 140 ζων μέγας Ἄρης δεξιόσειρος.</p>	<p>χτυπά και επάνω στη γη πέφτει κεραυνοβολημένος αυτός που μέχρι τότε πυρφόρος με μανική ορμή έμπλεος από βακχικό ενθουσιασμό φυσούσε με ριπές των πιο εχθρικών ανέμων. Και σ' άλλους εδώ σ' άλλους εκεί επέφερε χτύπημα ταραζοντάς τους ο μέγας Άρης ο δεξιός παραστάτης μας.</p>	<p>στρ. β'</p>
<p>Ἐπτά λοχαγοὶ γὰρ ἐφ' ἑπτὰ πύλαις ταχθέντες ἴσοι πρὸς ἴσους ἔλιπον Ζηνὶ Τροπαίῳ πάγχαλκα τέλη, πλὴν τοῖν στυγεροῖν, ὧ πατρός ἐνός μητρός τε μιᾶς φύντε καθ' αὐτοῖν 145 δικρατεῖς λόγχας στήσαντ' ἔχετον κοινοῦ θανάτου μέρος ἄμφω.</p>	<p>Γιατί επτά λοχαγοί απέναντι σε επτά πύλες παραταχθέντες ἴσοι προς ἴσους ἄφησαν στον Δία τον τροπαιούχο τα ολόχαλκα τέλη, εκτός από τους δυο δόλιους ενός πατέρα και μιας μάνας φύτρες που εναντίον ο ένας του άλλου λόγχες ισοδύναμες σήκωσαν και είχαν κοινού θανάτου μέρος και οι δυο.</p>	

<p> <i>ἀλλὰ γὰρ ἄ μεγαλώνυμος ἦλθε Νίκη</i> <i>τῆ πολυαρμάτῳ ἀντίχαρῆσα Θήβα,</i> 150 <i>ἕκ μὲν δὴ πολέμων</i> <i>τῶν νῦν θέσθαι λησμοσύναν,</i> <i>θεῶν δὲ ναοὺς χοροῖς</i> <i>παννυχίοις πάντας ἐπέλ-</i> <i>θωμεν, ὁ Θήβας δ' ἐλελί-</i> <i>χθων Βάκχιος ἄρχοι.</i> </p>	<p> αλλά βέβαια ήλθε η μεγαλώνυμη Νίκη αφού έφερε αντίχαρη στη Θήβα που αρματώθηκε, τους πρόσφατους μεν πολέμους να λησμονήσετε, σε όλους όμως τους ναοὺς των θεῶν χορούς ολονύκτιους ας στήσουμε, και πρώτος ας σέρνει τον χορό ο Βάκχος που τραντάζει τη Θήβα. </p>	αντ. β'
<p> 155 <i>ἀλλ' ὄδε γὰρ δὴ βασιλεὺς χώρας,</i> <i>Κρέων ὁ Μενοικέως,.....νεοχμὸς</i> <i>νεαραῖσι θεῶν ἐπὶ συντυχίαις</i> <i>χωρεῖ, τίνα δὴ μῆτιν ἐρέσσω,</i> 160 <i>ὅτι σύγκλητον τήνδε γερόντων</i> <i>προὔθετο λέσχην,</i> <i>κοινῶ κηρύγματι πέμψας;</i> </p>	<p> αλλά να αυτός εδώ ο βασιλιάς της χώρας, ο Κρέων, ο γιος του Μενοικέα,νεόκοπος με πρόσφατες θεϊκές συγκυρίες μπαίνει, με ποια τάχα σκέψη στο μυαλό του και αυτήν εδώ την συνάθροιση των γερόντων συγκάλεσε, στέλλοντας κοινή προσαγή; </p>	

Νόημα

1. Ο χορός κάνει επίκληση στον ήλιο που φωτίζει την επτάπυλη Θήβα, ανέτειλε από της Δίρκης τις πηγές και έτρεψε σε φυγή, με το ξημέρωμα, τον εχθρό από το Άργος.
2. Τον εχθρό *μεθ' όπλων πολλών*, από το Άργος έφερε εναντίον της Θήβας ο Πολυνεΐκης *άρθεις έξ άμφιλόγων νεικέων*. Ο χορός παρομοιάζει τον εχθρό με *αίετόν ώς υπερέπτα είς γήν*.
3. Ο εχθρός ήταν αντίπαλος *δυσχείρωμα δρακοντος* ευτυχώς όμως χάθηκε προτού το ράμφος του χορτάσει στο αίμα της πόλης και προτού πυρποληθούν οι πύργοι της.
4. Ένας από τους επτά Αργείους στρατηγούς καυχήθηκε καθώς όρμαγε στις ντάπιες τη νίκη ν'αλαλάξει και ο Δίας επειδή γλώσσης *κόμπους μεγάλης γλώσσης υπερεχθαίρει* τον κεραυνοβόλησε.
5. Και ως έπεσε ο Καπανεύς, *ό μέγας Άρης, δεξιόσειρος* σκορπά τον ξένο στρατό από δω και από κει.
6. Ο χορός αναφέρεται στους επτά Αργείους στρατηγούς που στάθηκαν ένας σε κάθε πύλη -αλλά και στον Ετεοκλή και τον Πολυνεΐκη τα δυο αδέρφια, *πατρός ενός μητρός τε μιᾶς*, που είχαν *κοινοῦ θανάτου μέρος άμφω*.
7. Η Θήβα αρματώθηκε για να πολεμήσει και η Νίκη *μεγαλώνυμος* ήρθε *άντιχαρεΐσα*. Ο χορός προτρέπει τους πολίτες *θέσθαι λησμοσύναν* στον πρόσφατο πόλεμο και στους ναούς να ξεχυθούν να γιορτάσουν με πρώτο να σέρνει τον χορό τον Βάκχο.
8. Ο χορός αναρωτιέται τι να είναι τάχα αυτό που απασχολεί τον νιόκοπο βασιλιά Κρέοντα που συγκάλεσε *τήνδε λέσχην γερόντων*.

Λεξιλογικά - Πραγματολογικά σχόλια

<i>παν-σάγια, ή (σάγη)</i>	πανοπλία, δοτ. <i>πανσαγία</i> , με πλήρη οπλισμό, εν πλήρει εξαρτύσει.
<i>πρόδρομος -ον</i>	αυτός που προπορεύεται
<i>αελίου</i>	<i>ήλιου</i>
<i>φάος</i>	<i>φῶς</i>
<i>χρυσέας ημέρας</i>	<i>χρυσῆς ἡμέρας</i>
<i>ρεέθρων</i>	< <i>ρεϊθρων, τό ρεϊθρον</i> : η κοίτη
<i>μολούσα</i>	μετοχή αόρ. β' του ποιητ. τύπου <i>βλώσκω</i> =έρχομαι · αόρ.β' : <i>ἔμολον</i>
<i>άρθεις</i>	μετοχή παθητ. αορ. του ρήμ. <i>αίρομαι</i> : υψώνομαι
<i>ἔξ ἀμφιλόγων νεικέων</i>	<i>ἔξ ἀμφιλόγων νεικῶν</i> : από αμφιλεγόμενες ἐριδες // <i>τό νείκος</i> : η ἐρις // κατά τη φιλοσοφία του Εμπεδοκλή, το <i>νείκος</i> και η <i>φιλία</i> είναι οι δημιουργικές δυνάμεις του κόσμου. // <i>τό νίκος</i> μεταγεν. τύπος αντί <i>ή νίκη</i> .
<i>αίετός</i>	> <i>ἀετός</i>
<i>ὑπερέπτα</i> (δωρ. τύπος αντί του ιων. <i>ὑπερέπτη</i>) ενεργ. αόρ. β' με μέση σημασία <i>ἔπτην</i>	πετούσε από ψηλά // οριστ. παρατ. του ρήμ. <i>πέτομαι</i> // άλλα ρήματα με την ίδια σημασία : <i>πετάννυμι</i> ή <i>πεταννύω</i> ή <i>πετάω</i> .
<i>κορύθεσσιν</i> (δοτ. πληθ. ποιητ. τύπος)	<i>ή κόρυς, τῆς κόρυθος</i> : η περικεφαλαία, σχετ. με <i>τό κᾶρα, τοῦ κάρητος, τῶ κάρητι</i>
<i>αίετός</i>	< <i>ἀετός</i> // στην αρχιτεκτονική, σημαίνει το αέτωμα μιας οικίας ή ενός ιερού.
<i>ἀμφιχαίνω</i>	: <i>ἀμφιχάσκω</i> // <i>ἀμφιχανών</i> : μετοχή αορ. β' .
<i>φόνος</i>	< <i>φένω</i> : κτυπώ με δύναμη, σκοτώνω με νύχια που μπηγόνται στη σάρκα.
<i>στάς</i>	μετοχή αόρ. β' ενεργ. φωνής μέσης διάθεσης του ρήμ. <i>ἴσταμαι</i> : στέκομαι

<i>τό μέλαθρον</i>	το ανάκτορο
<i>ἔβα</i> (δωρ. τύπος, ιων. ἔβη)	< <i>βαίνω</i>
<i>ἀμετέρων</i>	<i>ἡμετέρων</i>
<i>ἡ γένυς</i>	: το ράμφος, (συγγενές του <i>γένειον</i> , <i>γενειάς</i> , <i>γνάθος</i>)
<i>πλησθῆναι</i>	απαρ. παθητ. αορ. α' του ρήμ. <i>πίμπλαμαι</i> : γεμίζω // ομόρρ.: <i>πλησμονή</i> .
<i>πευκάεντα</i> αντί <i>πευκήεντα</i> <i>Ἕφαιστον</i>	τον Ἕφαιστο που κατασκευάζει φωτιά από πεύκινους πυρσούς
<i>ἐτάθη</i>	οριστ. παθητ. αορ. α' του ρήμ. <i>τείνομαι</i>
<i>δυσχείρωμα</i>	< <i>δύσ</i> + <i>χείρωμα</i> , γεν. <i>χειρώματος</i> : αυτό που κατακτάται με βία.
<i>ὑπερχθαίρει</i>	<i>ὑπέρ</i> + <i>ἐχθαίρω</i> : μισώ // ομόρρ.: <i>εχθρός</i> , <i>ἔχθος</i> : ἔχθρα, μίσος
<i>ἐσιδών</i>	<i>εἰσιδών</i> , μετ. αορ. β' του ρήμ. <i>εἰσοράω</i> -ῶ
<i>προσνισσομένους</i>	μετοχ. ενεστ. του ρήμ. <i>προσνίσσομαι</i> : χυμῶ.
<i>καναχῆς</i>	<i>ό</i> , <i>ή</i> <i>καναχής</i> , <i>τό</i> <i>καναχές</i> λέγεται για το νερό που παφλάζει // <i>καναχέ-ῶ</i> (: παράγω ήχους οξείς και διαπεραστικούς) < <i>κανάσσω</i> : παράγω μεταλλικό ήχο.
<i>παλτῶ</i>	< <i>πάλλω</i> : εκσφενδονίζω // <i>ό</i> <i>παλτός</i> , <i>ή</i> <i>παλή</i> , <i>τό</i> <i>παλτόν</i> : ο εκσφενδονιζόμενος // <i>το</i> <i>παλτόν</i> : το ελαφρό δόρυ του ιππικού των Περσών.
<i>ριπτειῖ παλτῶ πυρί βαλβίδων</i>	εξακοντίζει πυρ στις επάλξεις
<i>ή</i> <i>βαλβίς</i> <i>τῆς</i> <i>βαλβίδος</i>	ό τι μπορεί να κατακτηθεί
<i>ἐπ' ἄκρων</i>	επάνω στις (ν)τάπιες, στους προμαχώνες, στα προεξέχοντα μέρη του τείχους.
<i>ἀντιτύπα</i>	< <i>ἀντί</i> + <i>τύπος</i> < <i>τύπτω</i>
<i>τανταλωθείς</i>	μετοχή παθητ. αορ. α' του ρήμ. <i>τανταλόομαι</i> -οῦμαι
<i>ἀ-στῦφέλικτος</i> , -ον (<i>στυφελίζω</i>)	<i>ἀ-στῦφέλικτος</i> , -ον (<i>στυφελίζω</i>), ακίνητος, αδιατάρακτος, αδιάσειστος.

δεξιό-σειρος	ο ζευγμένος με χαλινάρι στη δεξιά πλευρά, λέγεται για το τρίτο άλογο που υπήρχε εκτός του ζευγαριού αλόγων που συνηθιζόταν να υπάρχει· μεταφ. ζωηρός, θυμοειδής, ορμητικός.
τά τέλη	1. οι άρχοντες 2. οι φόροι, οι δασμοί
παν-νύχιος, -η, -ον και -ος, -ον	αυτός που διαρκεί όλη τη νύχτα, · παννύχιοι χοροί, σε Σοφ.·
έλελί-χθων -ον < έλελίζω	αυτός που σείει, τραντάζει τη γη.
νεοχμός, -όν	1. νέος, καινούριος, πρόσφατος, 2. λέγεται για πολιτικούς νεωτερισμούς, νεοχμόν τι ποιέειν = το επόμενο.
μήτις, ή	(*μάω), γεν. -ιος, Αττ. -ιδος, δοτ. μήτιδι, αιτ. μήτιν· πληθ. μητίεσσι· 1. η συμβουλευτική ικανότητα, σοφία, συμβουλή, πανουργία, δόλος· μήτιν άλώπηξ, αλεπού ως προς την πανουργία· λέγεται για το ταλέντο ή την τέχνη ενός ποιητή. 2. πληροφορία, συμβουλή, σχέδιο, επιχείρηση, μήτιν ύφαίνειν.
έρέσσω	κωπηλατώ // έρέτης : κωπηλάτης
λέσχη	< λέγω : 1. τόπος στον οποίο συγκεντρώνονταν για να μιλήσουν και να μάθουν νέα, επίσης, κάθε δημόσια στοά που χρησίμευε στη συνάντηση και συνομιλία των πολιτών μεταξύ τους, βουλευτήριο, 2. πολυλογία, κενολογία, κουτσομπολιό, το οποίο γινόταν στις λέσχες,

με θετική σημασία, συνδιάλεξη, συνομιλία. // ομόρρ.:
ἀδόλεσχος : φλύαρος.

Η τραγωδία του *Αισχύλου, Επτά επί Θήβας* αποτελεί το τελευταίο μέρος της τριλογίας του για τον Θηβαϊκό κύκλο και το μοναδικό έργο της τριλογίας που σώζεται έως σήμερα. Τα άλλα δυο έργα της τριλογίας που δεν σώζονται είναι ο *Λαίος* και ο *Οιδίπους*.

Το έργο διδάχτηκε στην Αθήνα το 467 π.Χ. 36 χρόνια πριν από την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου. Με το έργο αυτό, ο Αισχύλος κέρδισε τον ποιητικό αγώνα που πραγματοποιήθηκε κατά το πρώτο έτος της 78ης Ολυμπιάδας.

Η ιστορία της τραγωδίας είναι βασισμένη στην πολιορκία της Θήβας από τους επτά Αργείους *λοχαγούς* ώστε να επανέλθει στο θρόνο ο Πολυνείκης και στον *αλληλοσκοτωμό* των γιων του Οιδίποδα και της Ιοκάστης, *Ετεοκλή* (έτεός (: γνήσιος) + κλέος (: δόξα)) και *Πολυνείκη* ((πολύ + νεϊκος (: έρις)).

Μετά την *αυτοτύφλωση* του Οιδίποδα και την *αυτοκτονία* της μητέρας τους, τα δύο αδέρφια συμφώνησαν αρχικά να κυβερνούν *εναλλάξ*, ανά έτος, τη Θήβα. Ωστόσο, μετά από την άρνηση

του Ετεοκλή να παραδώσει το θρόνο στον Πολυνείκη, ο τελευταίος οργάνωσε, με έξι ακόμα άρχοντες από το Άργος (τον βασιλιά του Άργους, *Άδραστο*, του οποίου την κόρη νυμφεύτηκε ο Πολυνείκης, τον μάντι, γιατρό και φαρμακοποιό ήρωα *Αμφιάραο*, τον ανεψιό του Άδραστου *Καпанέα* (1), τον *Ιππομέδοντα*, με το γιγάντιο ύψος και την τεράστια δύναμη, επίσης ανεψιό του Άδραστου (2), τον *Τυδέα*, γαμπρό και αυτόν του Άδραστου (3) και τον αδελφό του Άδραστου, *Παρθενοπαίο*, την εκστρατεία εναντίον του Ετεοκλή και της πόλης της Θήβας.

Βασιλιάς του Άργους ήταν ο Άδραστος του οποίου την κόρη είχε νυμφευτεί ο Πολυνείκης και φυσικά δεν μπόρεσε να του αρνηθεί την συνδρομή του ώστε να τηρηθεί η συμφωνία ανάμεσα στα δυο αδέρφια την οποία είχε παραβιάσει ο Ετεοκλής.

Η πολεμική αυτή σύγκρουση των δύο διεκδικητών του θρόνου αναφέρεται με τον όρο *Επτά επί Θήβας*.

Το ίδιο θέμα πραγματεύεται και η τραγωδία του Ευριπίδη *Φοίνισσαι*.

Ο *Ισμηνός*, σύμφωνα με την μυθολογία, ήταν θεός της Βοιωτίας, γιος του Ωκεανού και της Τηθύος ή του Ασωπού και της Μετώπης.

Ένας άλλος Ισμηνός ή Ισμήνιος, *Θηβαίος επίσης* και γιος του Απόλλωνα και της νύμφης Μελίας, είχε δυο κόρες, τη *Δίρκη* και τη *Στροφή*, πηγές της θηβαϊκής χώρας.

Ισμηνός ήταν και το όνομα του μεγαλύτερου γιου της Νιόβης και του Αμφίωνα. Σκοτώθηκε μαζί με τις Νιοβίδες από τα βέλη του Απόλλωνα. Καθώς πέθαινε, ρίχτηκε στο ποτάμι που πήρε το όνομά του.

Στις όχθες του ποταμού άνοιξε η γη από κεραυνό του Δία και κατάπιε τον *Αμφιάραο* μαζί με το άρμα και τον ηνίοχό του κατά την πολιορκία της Θήβας (4).

Ο *Κάδμος* ήταν ο ιδρυτής και ο πρώτος βασιλιάς της Θήβας (4). Ήταν γιος του βασιλιά της Φοινίκης, Αγήνορα και της Τηλέφασσας (της κόρης του *Νείλου*) και αδελφός της Ευρώπης, του Φοίνικα, του Κίλικα και του Θάσου. Από την πλευρά του πατέρα του καταγόταν από το μυθικό βασιλιά της Αιγύπτου, τον Έπαφο.

Μετά την αρπαγή της αδελφής του, Ευρώπης, από τον Δία, ο Κάδμος, μαζί με τα αδέρφια του και τη μητέρα τους, άφησαν, κατ' εντολήν του Αγήνορα, την πατρίδα τους και περιπλανήθηκαν στο Αιγαίο με σκοπό να βρουν την Ευρώπη. Ο Κάδμος δεν βρήκε την Ευρώπη και κατέληξε στη Βοιωτία, όπου ίδρυσε την πόλη της *Θήβας*, αφού πρώτα ακολούθησε μία ξεχωριστή αγελάδα με μια ημισέληνο στα πλευρά της (έπειτα από χρησμό του μαντείου των Δελφών). Όπου θα σταματούσε η αγελάδα εκεί θα ίδρυε και μια νέα πόλη.

«Με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς, σκότωσε ένα δράκοντα, απόγονο του Άρη, που φύλασσε την πηγή του θεού· γι' αυτό το λόγο και τιμωρήθηκε σε οκταετή δουλεία. Μετά την παρέλευση των οχτώ χρόνων, ο Άρης όχι μόνο συγχώρησε τον Κάδμο, αλλά του έδωσε για γυναίκα του την κόρη του, Αρμονία. Μετά από συμβουλή της Αθηνάς, ο Κάδμος έσπειρε τα δόντια του Δράκου στη γη και απ' αυτά εξήλθαν οι *Σπαρτοί*, οι οποίοι ήταν οπλισμένοι και οργισμένοι. Ο Κάδμος για να τους νικήσει τους έριχνε πέτρες, ενώ αυτοί νόμιζαν ότι οι πέτρες προέρχονταν από τους ίδιους, έτσι συνεπλάκησαν και αλληλοσκοτώθηκαν». <http://www.krassanakis.gr/thebes.htm>

Η νέα πόλη ονομάστηκε *Θήβα* και η ακρόπολή της ονομάστηκε, προς τιμήν του, *Καδμεία*.

Ο Κάδμος παντρεύτηκε την κόρη του Άρη και της Αφροδίτης, την *Αρμονία* και έκαναν τέσσερις κόρες, την *Αγαύη*, την *Αυτονόη*, την *Ινώ* και τη *Σεμέλη*, και ένα γιο, τον Πολύδωρο.

Από τη γενιά του Κάδμου κατάγεται και ο θεός *Διόνυσος*, γιος του Δία και της Σεμέλης.

Ο ιστορικός Ηρόδοτος στο 5ο βιβλίο των Ιστοριών του (την Τερψιχόρη) θεωρεί ότι *ο Κάδμος έφερε το αλφάβητο στην Ελλάδα και ονομάζει τα γράμματα «καδμήια» ή «φοινικήια».*

Ο Κάδμος πρέπει να έζησε πριν από τον Τρωϊκό πόλεμο (περ. 1280 π.Χ.) αφού ο Όμηρος (800 - 700 π.Χ. βρήκε έτοιμο υλικό από τα *κύκλια έπη* για να συνθέσει τα έπη του.

Δίρη :

Ο Κάδμος θυσίασε την αγελάδα που τον οδήγησε στη Θήβα. Κατόπιν αναζήτησε νερό σε μια κοντινή πηγή για να τελέσει *εναγισμούς*.

Την πηγή όμως αυτή φρουρούσε ένας δράκοντας, γιος του Άρη. Ο Κάδμος τον σκότωσε και από το σημείο αυτό θα ξεκινήσει η *κατάρρα* της γενιάς των Λαβδακηδών. Ύστερα έσπειρε τα δόντια του, από τα οποία γεννήθηκαν οι Σ π α ρ τ ο ι δ ρ α κ ο ν τ ο γ ε ν ε ι ς.

Πλάι στην πηγή υπήρχε μια σπηλιά, για την οποία οι μύθοι έλεγαν πως ήταν η κατοικία του δράκοντα.

Η πηγή που φύλασσε ο δράκοντας μετονομάστηκε αργότερα σε «*Κρήνη της Δίρκης*», από ένα άλλο μυθολογικό επεισόδιο που συνδέθηκε με αυτή. Πρόκειται για το *φόνος της Δίρκης*, συζύγου του βασιλιά της Θήβας Λύκου. Η *Δίρκη βασάνιζε* τη μητέρα του Ζήθου και του Αμφίωνα Αντιόπη, την οποία κρατούσε, παρά τη θέλησή της, στο παλάτι. Για να εκδικηθούν τη μητέρα τους, ο Ζήθος και Αμφίονας σκότωσαν τη Δίρκη με βασανιστικό τρόπο. Τα δύο αδέλφια πέταξαν το πτώμα της Δίρκης στην πηγή αυτή που από τότε πήρε το όνομά της. Σύμφωνα με τις περιγραφές του Πausanias, κάπου εκεί κοντά υπήρχε και ιερό της *Αθηνάς Όγκας*. Από αυτό έφεραν την ονομασία τους *αί Όγκαίαι πύλαι* του τείχους της Θήβας που βρίσκονταν στην περιοχή αυτή. Οι αρχαίοι Θηβαίοι έδειχναν και το σημείο που ο *Μενοικέας*, ο γιός του Κρέοντα, έπεσε από τα τείχη θυσιάζοντας τον εαυτό του για να σωθεί η Θήβα, σύμφωνα με προφητεία του μάντη Τειρεσία κατά την πρώτη εκστρατεία των επτά Αργείων *λοχαγών* εναντίον της Θήβας.

Πηγή : <https://www.mthv.gr/>

Μετά την δολοφονία του βασιλιά της Θήβας Λαΐου , ο *Οιδίπους*, σύμφωνα με τον χρησμό, λύνει το αίνιγμα της Σφίγγας, εισέρχεται θριαμβευτής στην πόλη, κληρονομεί τον θρόνο και νυμφεύεται την χήρα βασίλισσα Ιοκάστη. Προσωρινός βασιλιάς ανάμεσα στο φόνος του Λαΐου και την εγκατάσταση στο θρόνο του νέου βασιλιά είναι ο *Κρέων*, αδελφός της Ιοκάστης. Ο Κρέων θα βασιλεύσει ξανά , προσωρινά, τόσο μετά την αυτοεξορία του Οιδίποδα όσο και μετά από τον αλληλοσκοτωμό των δυο αδελφών-παιδιών του Οιδίποδα και κληρονόμων του θρόνου- Η αδελφοκτόνος διαμάχη για την ηγεσία της πόλης οδήγησε στον περίφημο πόλεμο των «*Επτά επί Θήβας*» . Στη διάρκεια αυτού του πολέμου, αυτοκτονεί ο *Μενοικέας*, γιος του Κρέοντα, επειδή ένας χρησμός ορίζει ότι ο θάνατός του θα σώσει την πόλη. Επίσης σύμφωνα με

μια εκδοχή, στον πόλεμο αυτό αυτοκτονεί και η Ιοκάστη, όταν βλέπει ότι οι δύο γιοι της αλληλοσκοτώθηκαν.

Όταν έπεσε λοιμός στη Θήβα, ο Οιδίποδας έστειλε εμπιστευτικά τον Κρέοντα στο Μαντείο των Δελφών για να μάθει τα *αίτια του λοιμού* και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε αυτός να αντιμετωπιστεί. Όταν έμαθε ότι αιτία ήταν *ο ανόσιος γάμος που είχε συνάψει εν αγνοία του με την ίδια του τη μητέρα*, ο μεν Οιδίποδας αυτοτυφλώθηκε η δε Ιοκάστη, σύμφωνα με την επικρατέστερη εκδοχή, αυτοκτόνησε αμέσως.

Σημειώσεις

1. Όταν ο *Καπανεύς* κατέλαβε το μέρος του τείχους κοντά στις «*Ηλεκτρίδες πύλες*» αναρριχήθηκε στις επάλξεις, περηφανεύτηκε για τον άθλο του και ζήτησε ένα δαυλό για να πυρπολήσει και να κάψει την πόλη, ακόμη και παρά «τη θέληση των θεών», όπως βροντοφώναζε ο ίδιος. Τότε ο Δίας τιμώρησε τον υπερόπτη ήρωα και, ενόσω στεκόταν, προκαλώντας στις επάλξεις να του φέρουν τον αναμμένο δαυλό, τον κεραυνοβόλησε.
2. Ο *Ιππομέδοντας* χτυπήθηκε από τα βέλη των Θηβαίων και πνίγηκε στον Ισμηνό ποταμό.
3. Ο *Τυδέας* είναι γιος, από δεύτερο γάμο, του βασιλιά Οινέα της Αιτωλικής Καλυδώνας. *Σφετερίσθηκε* το θρόνο του πατέρα του και κατέφυγε στον βασιλιά του Άργους, *Άδραστο*. Στο Άργος, ο Άδραστος άκουσε φασαρία στον προθάλαμο του ανακτόρου του και βγήκε ανήσυχος να δει τι συνέβαινε. Βρέθηκε μπροστά σε δύο άνδρες που μάλωναν για το ποιος θα ζητήσει πρώτος τη φιλοξενία του. Ο ένας ήταν ο Πολυνείκης και ο άλλος ο Τυδέας. Ο Άδραστος τους χώρισε και δέχθηκε να φιλοξενήσει και τους δύο στο παλάτι του. Ο Πολυνείκης είχε μια ασπίδα με παράσταση λιονταριού, ενώ ο Τυδέας μια ασπίδα με παράσταση του Καλυδώνιου κάπρου. Τότε ο Άδραστος θυμήθηκε πως κάποτε του είχε δοθεί ένας περίεργος χρησμός : να παντρέψει τις κόρες του με ένα λιοντάρι και με έναν αγριόχοιρο.

Αμέσως κατάλαβε ότι αυτούς θα εννοούσε ο χρησμός. Πάντρεψε λοιπόν τις δύο κόρες του, τη *Διηπύλη* με τον Τυδέα και την *Αργεία* με τον Πολυνείκη.

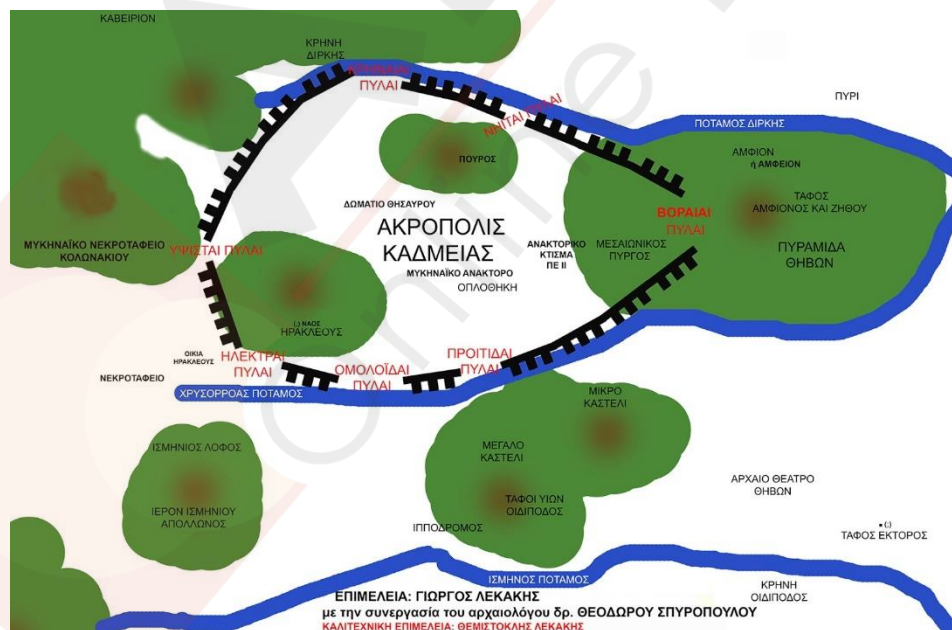
Ο μύθος θέλει τον Τυδέα να έχει σκοτώσει την Ισμήνη. Ο Τυδέας είναι πατέρας του *Διομήδους*.

Ο *Διομήδης*, με τον γάμο του, ζούσε μόνιμα στο Άργος αλλά παρακολουθούσε και τα θέματα της γενέτειράς του Καλυδώνας, την οποία κυβερνούσε ο *παππούς* του *Οινεύς*. Ο Θερσίτης συνωμότησε, συνέλαβε και φυλάκισε τον νόμιμο βασιλιά Οινέα και τοποθέτησε τον πατέρα του στο θρόνο. Ο Διομήδης επιτέθηκε και κατέκτησε την Καλυδώνα, σφαγιάζοντας όλους τους προδότες, πλην του Θερσίτη που κατάφερε να διαφύγει, και *επανέφερε* στο θρόνο τον παππού του.

Στη συνέχεια, ο Οινεύς *μεταβίβασε* το βασίλειο στο γαμπρό του, και κατευθύνθηκε προς το Άργος *για να συναντήσει* τον Διομήδη αλλά στο δρόμο, για λόγους *αντεκδίκησης*, δολοφονήθηκε από τον Θερσίτη. Αδυνατώντας να εντοπίσει τους δολοφόνους ο Διομήδης, για να τιμήσει τον παππού του *ίδρυσε* μια μυθική πόλη στο σημείο όπου τάφηκε και την ονόμασε *Οινόη*. Αργότερα, κατά τον Τρωικό πόλεμο, όπου συμμετείχε ο Διομήδης, ο Θερσίτης σφαγιάστηκε βάνουσα από τον Αχιλλέα όταν ειρωνεύτηκε την λύπη τού τελευταίου για το θάνατο της Πενθεσίλειας.

4. *αί Θήβαι, τῶν Θηβῶν* < *Θήβαι* από τις αρχαίες Θήβες της Αιγύπτου, σήμ. Καρνάκ. Η μητέρα του Κάδμου, Τηλέφασσα, ήταν κόρη του βασιλιά Νείλου της Αιγύπτου. Το όνομα είναι στον πληθυντικό από τις επτά πύλες της

Πηγή: <https://www.mthv.gr/>

Συμπληρωματικές ασκήσεις

1. Ποιες *οδηγίες* θα μπορούσε να έδινε ένας σημερινός σκηνοθέτης στη διάταξη των προσώπων στην ορχήστρα;

Απάντηση

Η Αντιγόνη βγαίνει από την αριστερή πύλη που οδηγεί στους αγρούς. Η Ισμήνη φαίνεται να αποσύρεται στο ανάκτορο και στην ορχήστρα, από τη δεξιά πάροδο, μπαίνει ο χορός των 15, πολυτελώς ενδεδυμένων γερόντων τον οποίο είχε, επειγόντως προσκαλέσει ο Κρέων που βασιλεύει στη θέση του Οιδίποδα που αυτοτυφλώθηκε και των παιδιών του, Ετεοκλή και Πολυνείκη, που αλληλοσκοτώθηκαν αφού παρέσυραν την Θήβα σε εμφύλιο πόλεμο. Ο χορός διατάσσεται σε *δυο ημιχόρια*, συνοδεύεται από αυλητή, τραγουδά και κάνει μιμικές κινήσεις, *μέλπει ορχούμενος*. Ο Χορός είναι *χαρούμενος* επειδή ο εχθρός εγκατέλειψε την Θήβα και η πόλη είναι πάλι ελεύθερη. Η πάροδος *αποφορτίζει* την ένταση του προλόγου, προκαλεί αισιοδοξία αλλά και δημιουργεί την προσδοκία της πληροφόρησης : τί έχει κατά νου ο Κρέων και έχει συγκαλέσει τους γέροντες; Οι γέροντες *αδημονούν* αλλά και *ανησυχούν*. Θα τελειώσουν τα πάθη της Θήβας ή θα αρχίσουν καινούρια;

2. Ποια είναι η *θέση του ήλιου* στην τραγωδία;

Απάντηση

Ο εχθρός τράπηκε σε φυγή τα χαράματα, με την ανατολή του ήλιου πίσω από τον Υμηττό. Ο θεατρικός χρόνος *ταυτίζεται* με τον χρόνο της παρουσίας των θεατών στις κερκίδες του θεάτρου. Ο ήλιος είναι μια βλεφαρίδα, ένα ματόκλαδο, στο μάτι της ημέρας. Η νύχτα κρύβει τα διαδραματισθέντα αλλά ο ήλιος *αποκαλύπτει* τον εχθρό και τον εξαναγκάζει σε άτακτη φυγή, γι' αυτό και η *δικαιοσύνη* του είναι *αμείλικτη*.

Εδώ όμως επιλοχώνει και η *τραγική ειρωνεία*. Ο χορός *δεν γνωρίζει* αυτά που γνωρίζει η Αντιγόνη, περιμένει με ανυπομονησία, αμηχανία αλλά και ανησυχία να μάθει τι έχει στο μυαλό του ο Κρέων αλλά και *η ειρήνη κερδήθηκε με απώλειες* : χάθηκε η δυναστεία των Λαβδακιδών

και ενώ η πόλη κινδύνευε να συρθεί στην δίνη του εμφυλίου πολέμου. Το ερώτημα είναι: ποιό θα είναι το μέλλον της πόλης;

3. Τα άσπρα φτερά του αετού σε τι παραπέμπουν;

Απάντηση

Τα άσπρα φτερά του αετού παραπέμπουν στη *λευκή αρματωσιά και την ασπίδα των Αργείων στρατιωτών*. Όπως απειλητικός στάθηκε ο αετός επάνω από τους πύργους της επτάπυλης Θήβας έτσι και ο στρατός από το Άργος που οδήγησε εναντίον της πατρίδας του ο Πολυνείκης, γαμπρός του Άδραστου, απειλούσε την πόλη. Το στριγκό κρώξιμο του αετού που άνοιγε επτάπυλο το στόμα του -όσες και οι πύλες της πόλης-μοιάζει με την κλαγγή των όπλων των επήλυδων αρκετό για να γεμίσει η ψυχή του λαού *πανικό* αλλά και να αισθανθούν ξανά οι γέροντες του χορού τον *τρόμο* που είχαν δοκιμάσει όταν ο ξένος στρατός πολιορκούσε την πόλη.

Ο αετός δεν πρόλαβε να μπήξει τα νύχια του στις σάρκες της πόλης, δεν πρόλαβε να πυρπολήσει τους πύργους της που χάσκουν καθώς κυκλικά την στεφανώνουν. *Δρακοντογενείς* οι Θηβαίοι -σύμφωνα με τον μύθο- με *αετό* παρομοιάζονται οι Αργείοι.

4. *Ευσεβής* καθώς είναι ο Σοφοκλής σε ποιον αποδίδει την ήττα των Αργείων;

Απάντηση

Ο Σοφοκλής αποδίδει την ήττα των Αργείων στη *θεική επέμβαση*, καθώς ένας από τους λοχαγούς -ο Καπανέας- ανέβηκε στα τείχη και απείλησε να πυρπολήσει τα τείχη της Θήβας *επαιρόμενος* ότι ούτε ο Δίας θα τον σταματούσε. Ο Δίας κεραυνοβόλησε τον αλαζόνα, οι Αργείοι διαπίστωσαν τη *θεική οργή* και κατατρομαγμένοι έλυσαν την πολιορκία. *Η έπαρση ακολουθεί την πτώση και ο κεραυνός είναι το όργανο της τιμωρίας του Δία*. Ο Καπανέας πέφτει από την κορυφή των τειχών και το έδαφος συνταράζεται από τη σφοδρότητα της σύγκρουσης του σώματός του με αυτό. Ο Καπανέας δεν είναι, όμως, μόνο, υβριστής αλλά είναι και ένας επιδέξιος πολεμιστής. Ο χορός τον παρουσιάζει να χτυπά αριστοτεχνικά όπως ο *δεξιόσειρος* Άρης.

5. Ποια είναι η *στάση του χορού* απέναντι στα τεκταινόμενα;

Απάντηση

Ο χορός κρατά ουδέτερη στάση απέναντι στη βασιλική οικογένεια. Ο ρόλος του είναι *συμβουλευτικός* και οφείλει η στάση του να είναι *διπλωματική* εις τρόπον ώστε να μην προκαλεί την οργή του άρχοντα. Δεν έχει ρόλο αποφασιστικό. Ωστόσο οι συμβουλές των γερόντων αποτελούν συσσωρευμένη, από το βάρος των χρόνων, *εμπειρία*, είναι σοφές και αλίμονο αν ο άρχοντας δεν εξαγάγει από αυτές χρήσιμα συμπεράσματα. Αποκαλεί τα δυο αδέρφια *δόλια* δηλαδή *δύσμοιρα* επειδή και οι δυο έχουν μερίδιο ευθύνης στην *επαπειλούμενη καταστροφή* της πατρίδας τους. Ο Ετεοκλής δεν τήρησε τη συμφωνία και ο Πολυνείκης επελαύνει στη Θήβα για να απαιτήσει την τήρηση της.

Από εδώ και πέρα τα γεγονότα θα ακολουθήσουν την καταστροφική πορεία τους υπακούοντας στην αρχή *ένός κακοῦ γενομένου, μύρια ἔπονται*.

*Ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης μεταφέρονται νεκροί, μετά την αλληλοσφαγή,
στους ώμους των Θηβαίων*

μετά από τη μάχη της Θήβας - Project Gutenberg eText 14994 -

<http://www.gutenberg.org/dirs/1/4/9/9/14994/14994-h/14994-h.htm>

Χαρίκλεια Μυττά, φιλόλογος

